

Uchwała z dnia 7 grudnia 2007 r., III CZP 118/07

Sędzia SN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

Sędzia SN Kazimierz Zawada

Sędzia SA Michał Kłós (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa "N.T." S.A. w T. przeciwko Marzenie W. i Sławomirowi B. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 7 grudnia 2007 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 16 sierpnia 2007 r.:

"Czy od pozwu w postępowaniu nakazowym w sprawie podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym pobiera się opłatę stałą w wysokości określonej w art. 28 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398ze zm.) czy czwartą część tej opłaty stosownie do art. 19 ust. 2 tej ustawy?"

podjął uchwałę:

Pozew w postępowaniu nakazowym w sprawie podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym podlega opłacie w wysokości określonej w art. 19 ust. 2 w związku z art. 28 i 20 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Uzasadnienie

Strona powodowa wniosła o zasądzenie w postępowaniu nakazowym od pozwanych solidarnie kwoty 2562,01 zł z ustawowymi odsetkami i wraz z wniesieniem pozwu uiściła opłatę w wysokości 100 zł. Przewodniczący skierował sprawę do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym, ustalając opłatę w wysokości 30 zł.

Sąd Rejonowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym zgodnie z żądaniem pozwu, zasądzając od pozwanych koszty procesu w kwocie 645,00 zł, na które, poza wynagrodzeniem adwokata i opłatą od pełnomocnictwa, złożyła się

opłata w wysokości 30 zł, ustalona na podstawie art. 19 ust. 2 w związku z art. 28 i art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej "u.k.s.c."). Jak uznał Sąd pierwszej instancji, powód uiścił wprawdzie całą opłatę określoną w art. 28 u.k.s.c., ale nadpłata zostanie mu zwrócona po uprawomocnieniu się nakazu.

W zażaleniu na zawarte w nakazie zapłaty postanowienie o kosztach powód wniósł o jego zmianę przez zasądzenie od pozwanych kwoty 715 zł w miejsce kwoty 645 zł, wskazując, że w ich skład wchodzi opłata od pozwu w wysokości 100 zł.

Przy rozpoznawaniu zażalenia Sąd Okręgowy w Toruniu powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w przedstawionym zagadnieniu prawnym, przytoczonym na wstępie uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotą przedstawionego zagadnienia jest odpowiedź na pytanie, według jakich reguł powinna być określana wysokość należnej opłaty od pozwu w sprawie podlegającej rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu uproszczonym, w której powód wnosi o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Jak wynika z art. 19 ust. 2 u.k.s.c., od pozwu w postępowaniu nakazowym pobiera się czwartą część należnej opłaty. Przewidziana w tym przepisie opłata ułamkowa odnoszona jest do wysokości całej opłaty, przy czym może to być opłata stała, jako pochodna całej opłaty stałej, lub stosunkowa, jako pochodna całej opłaty stosunkowej. Z kolei, zgodnie z art. 28 u.k.s.c., w sprawie podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym pobiera się od pozwu opłatę stałą, której wysokość ustalona została według czterech progów, w zależności od wartości przedmiotu sporu. Jeżeli sprawa mieści się w hipotezach art. 485 i 505¹ k.p.c., przepisy obu postępowań odrębnych mogą być w niej stosowane. (...)

Zgodnie z art. 19 ust. 2 u.k.s.c. w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 21, poz. 123), od pozwu w postępowaniu nakazowym lub upominawczym pobranie podlegała czwarta część opłaty, z wyłączeniem spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym. Z kolei zgodnie z art. 19 ust. 4, trzy czwarte części opłaty pobierane były od pozwanego, w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, oraz od powoda, w razie prawidłowego wniesienia przez pozwanego

sprzeciwu przeciwko nakazowi zapłaty wydanemu w postępowaniu upominawczym. Kolizję norm regulujących wysokość opłat od pozwu w sprawie podlegającej rozpoznaniu zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i uproszczonym art. 19 ust. 2 rozstrzygał zatem w sposób jednoznaczny "na korzyść" postępowania uproszczonego, co wynikało z użycia sformułowania „z wyłączeniem”. W sytuacji, w której sprawa podlegała rozpoznaniu jednocześnie według przepisów o postępowaniu nakazowym i uproszczonym, wysokość opłaty należnej od pozwu określał art. 28 u.k.s.c.

Na gruncie art. 19 ust. 2 u.k.s.c. w dotychczasowym brzmieniu w orzecznictwie przyjęto, że w sprawie podlegającej rozpoznaniu zarówno w postępowaniu upominawczym, jak i w uproszczonym, pobiera się opłatę stałą, określoną w art. 28 u.k.s.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CZP 138/06, OSNC 2008, nr 6, poz. 59). Z uzasadnienia tej uchwały jednoznacznie wynika, że głównym argumentem przemawiającym za wskazaniem art. 28 u.k.s.c. jako przepisu regulującego wysokość opłaty od pozwu w sprawie, w której doszło do „nałożenia się” przepisów o postępowaniu upominawczym i uproszczonym, było wyłączenie zawarte w końcowej części art. 19 ust. 2 u.k.s.c.

Omawiany przepis został zmieniony powołaną ustawą z dnia 14 grudnia 2006 r. Zgodnie z jego obecnym brzmieniem, czwartą część opłaty pobiera się od pozwu w postępowaniu nakazowym. Zarazem – co należy podkreślić – ustawodawca zrezygnował z unormowania zawartego w końcowej części art. 19 ust. 2, zawierającego wyłączenie spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym. Należy dodać, że w art. 19 ust. 4 pozostawione zostało wymaganie uiszczenia przez pozwanego trzech czwartych części opłaty w razie wniesienia zarzutów, a usunięto normę nakładającą na powoda analogiczny obowiązek w razie prawidłowego wniesienia przez pozwanego sprzeciwu przeciwko nakazowi zapłaty wydanemu w postępowaniu upominawczym. Nowelizacja art. 19 ust. 2 wskazuje, że od reguły zawartej w części wstępnej tego przepisu nie podlegają wyłączeniu sprawy rozpoznawane w postępowaniu uproszczonym.

Za przedstawioną wykładnią przemawia argumentacja czerpana z treści omawianego przepisu w brzmieniu przed i po nowelizacji, a przede wszystkim z rezygnacji z wyłączenia spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym. O ile w dotychczasowym brzmieniu omawianego przepisu ustawa nakazywała pobranie od pozwu w postępowaniu nakazowym czwartej części opłaty z

wyłączeniem spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym, o tyle obecna redakcja wyłączenia takiego nie zawiera, co oznacza, że art. 19 ust. 2 u.k.s.c. stosuje się do wszystkich spraw, w których ustawa przewiduje możliwość wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, a więc również do spraw rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym. Odmienna wykładnia, sugerowana w uzasadnieniu Sądu Okręgowego, prowadząca do uznania, że zastosowanie do pewnej grupy spraw nadal, pomimo nowelizacji, znajduje art. 28 u.k.s.c., pomijałaby zmiany omawianego przepisu.

Wykładnia art. 19 ust. 2 u.k.s.c. nie może abstrahować od treści art. 19 ust. 4, ustalającego wysokość opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Przy przyjęciu, że opłata należna od pozwu jest ustalona na podstawie art. 28 u.k.s.c., suma opłat od pozwu i zarzutów przekraczałaby o trzy czwarte wysokość opłaty wynikającej z art. 28 u.k.s.c. To z kolei oznaczałoby, że opłaty sądowe w sprawie podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, w której ustawa przewidziała możliwość wydania nakazu zapłaty, byłyby znacznie wyższe niż w sprawie, w której nie było możliwości wydania nakazu zapłaty. Ustawodawca dopuścił wprawdzie możliwość uiszczenia opłaty w wymiarze większym od całej opłaty należnej w sprawie, zgodnie bowiem z art. 19 ust. 1 u.k.s.c. pobiera się połowę opłaty od sprzeciwu od wyroku zaocznego, jednak – jak przyjmuje się w doktrynie – regulację tę należy traktować jako wyjątkową.

Za zaprezentowaną tezę przemawiają także wnioski wynikające z wykładni funkcjonalnej. Jak podkreśla się w doktrynie i orzecznictwie, opłaty w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym mają charakter preferencyjny. Zamierzeniem ustawodawcy było wprowadzenie stosunkowo niskich opłat celem odformalizowania i przyspieszenia postępowania sądowego (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2006 r., III CZP 91/06, OSNC 2007, nr 9, poz. 127, i z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CZP 138/06), brak zatem dostatecznych racji dla zwiększenia wysokości opłat w kategorii tych spraw, w której ustawa przewiduje wydanie nakazu zapłaty.

Nie można zgodzić się z poglądem, że kolizję przepisów regulujących postępowania nakazowe i uproszczone na potrzeby ustalenia opłaty sądowej należy rozstrzygać zgodnie z zasadą, iż przepisy bardziej szczegółowe wyprzedzają przepisy o charakterze ogólniejszym. Pogląd ten, prezentowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. uzasadnienie uchwały z dnia 27 listopada

2001 r., III CZP 61/01, OSNC 2002, nr 5, poz. 62), jest aktualny w odniesieniu do relacji pomiędzy postępowaniem uproszczonym i gospodarczym ze względu na brak odpowiedniej normy kolizyjnej, takiej jak ta, którą zawierał art. 19 ust. 2 w dotychczasowym brzmieniu. Brak zatem podstaw do przyjęcia tego rozumowania w odniesieniu do relacji pomiędzy postępowaniem uproszczonym i nakazowym. Należy również mieć na względzie, że przedstawiona wykładnia zaprezentowana została także w piśmiennictwie na gruncie art. 19 ust. 2 w obecnym brzmieniu.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie (art. 390 § 1 k.p.c.).